

τὴν γαλαξίαν, τοὺς κομήτας, τοὺς ἀνέμους, τὴν βροντὴν, τὴν ἀστραπὴν, τοὺς ἀερολίθους. Τὸ πρόβλημα ὡσούτως τοῦ διαστήματος, ὕπερ βραδύτερον ἔμελλε νὰ βασιανίσῃ τοσαύτας πνευματωδεις καὶ ἰσχυρὰς διανοίας, προκαταλαμβάνει τὸν ἰσχυρὸν αὐτοῦ νοῦν, καὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο δέχεται παρ' αὐτοῦ λύσιν, ἥτις ἔμελλε ἡμέραν τινὰ νὰ εἶνε ἡ τοῦ Λαϊβνιτίου καὶ τοῦ Καρτεσιου.

(Ἐπιταί συνεχῆ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΔΗΨΩΙ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

(Βιβλιοκρισία.)

Αἱ ἡφαιστειακαὶ δυνάμεις, αἵτινες ἐνήργησαν συγχρόνως μετὰ τῆς τριτογενοῦς περιόδου ἢ περὶ τὰ τέλη αὐτῆς, διεμόρφωσαν οὐ σμικρὸν μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὕπερ καὶ σήμερον ἔτι ἐκδηλοῖ τὴν ὑπ' αὐτὸ δράσιν ἡφαιστειακῶν ἐνεργειῶν. Ἡ ἡφαιστειακὴ δ' αὕτη ἔκτασις, διήκουσα ἰδίᾳ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, περιλαμβάνει μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ, τὴν χερσονήσον τῶν Μεθάνων, τὴν Αἴγιαν, τὸν Πόρον, καὶ πολλὰς τῶν Κυκλάδων νήσων. Τὴν τοιαύτην τῶν μερῶν τούτων διαμόρφωσιν βεβαιοῦσιν οὐ μόνον τὰ ἐν αὐτοῖς ἀφθόνως ἀπαντῶντα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα—**τραχεῖται, ἰψιδιανός, ἡφαιστειακὴ σποδὸς** κ.τ.λ.—, ἀλλὰ καὶ αἱ διάφοροι μεταλλικαὶ πηγαὶ καὶ θειοθερμαὶ, ὡς καὶ αἱ ποικίλαι κατὰ τὴν σύνθεσιν ἀεριοειδεῖς ἀναθυμιάσεις. Οὕτως αἱ ἀξιόλογοι θειοῦχοι ἀλιπηγαὶ τῶν Μεθάνων, τῆς Μήλου, ἢ θειωνὰ τοῦ Σουσακίου, αἱ ἀερίωδεις ἀναθυμιάσεις ἐν Καλάμῳ, ἐν Μήλῳ κλ., πάντα ταῦτά εἰσιν αἱ τελευταῖαι ἐκφάνσεις τῶν ἡφαιστειακῶν δυνάμεων, αἵτινες ζωηρῶς ἔδρασαν ἄλλοτε ἐπὶ τῆς ἡμετέρας πατρίδος, καὶ ὧν αἱ ἐνεργεῖαι δὲν ἐξέλιπον ἔτι τελείως.

Εἰς τοιαύτας ἐνεργείας δυνάμεθα ἔσως νὰ ἀποδώμεν καὶ τὴν γένεσιν τῶν ἰαματικῶν θερμῶν τῆς Αἰδηψοῦ. Τὴν τοιαύτην δὲ γνώμην δυνάμεθα νὰ στηρίζωμεν καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως πολλαχοῦ πυριγενῶν πετρωμάτων—**διοριτῶν**—, οὗς πρῶτος ὁ πολυμαθὴς διευθυντὴς τοῦ «Προμηθεῦς» κ. Κ. Μητσόπουλος ἠτύχησε νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ διακρίνῃ. Καὶ τοιαύτη μὲν πιθανώτατα ἡ γένεσις τῶν πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ, τῶν ἀπέναντι αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς Εὐβοικῆς χερσονήσου Λιχάδος κειμένων πηγῶν Γυιάτρα, τῶν Θερμοπυλῶν, καὶ τῆς Ὑπάτης.

Καίτοι δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγνώσθη ἡ μεγάλη ἰαματικὴ δυνάμις τῶν Αἰδηψίων θερμῶν, καίτοι ἐθρυλήθη ἐπὶ τὸ θαυμασιώτερον ἢ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια, οὐδεμίᾳ ὅμως ἐπιστημονικῇ αὐτῶν ἔρευνα ἐπεγένετο μέχρις ἐσχάτων. Κατὰ μυριάδας πολλὰς ἀριθμοῦνται οἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπισκεψάμενοι τὰς θέρμας τῆς Αἰδηψοῦ, οὐδενὸς ὅμως ἢ προσοχῇ ἐστράφη πρὸς αὐτάς, ἐκτὸς ὀλίγων μόνον ἐπιχειρηματιῶν, οἵτινες καὶ οἰκήματα εὐπρεπῆ ἀνδρῶσαν καίτὸν τέως ἄξενον τόπον, τὸν μέχρις ἐσχάτων τὴν βαρβαρότητα μόνον ἐκφαίνοντα, μετέβαλον εἰς φιλόξενον χώραν συναγειροῦσαν ἐτησίως, ἀπὸ πάσης ἀκρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τρισχιλίου καὶ πλέον ἐπισκεπτὰς.

Καὶ ἤδη ἐπέστη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἵνα πρὸς τῇ γενικῇ προόδῳ, τῇ βελτιώσει τῶν οἰκημάτων καὶ τῶν λουτρῶν—οἵτινες πρὸ πενταετίας ἠδύναντο κατὰ τὴν φασίν τοῦ κ. Ἀφεντούλη νὰ ἐκληρωθῶσιν ὡς τύποι ἀίσχρότητος καὶ ρυπαρίας—μελετηθῶσιν ἤδη τὸ πρῶτον αἱ θέρμαι τῆς Αἰδηψοῦ, ἀναλυθῶσι τὰ ὑδάτα αὐτῆς, ἐκκριθῶσιν αἱ πηγαὶ καὶ ἡ ἰαματικὴ δυνάμις αὐτῶν—καὶ τὴν μελέτην ταύτην ὀφειλομέν ἐἰς τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑψηλὴν τῆς χημείας κ. Ἀναστάσιον Δαμβέργην. Ἡ περὶ τῶν ἐν Αἰδηψῷ ἰαματικῶν ὑδάτων προσφάτως ἐκδοθεῖσα πραγματεία περιλαμβάνει ἐν ταῖς τριάκοντα σελίσιν αὐτῆς μονογραφίαν πλήρη, ἐξαιτούσαν τελείως τὸ θέμα. Ἡ τοπογραφία τῶν θερμῶν τῆς Αἰδηψοῦ, ἡ λεπτομερὴς περιγραφή τῶν πολυαριθμῶν πηγῶν, ἡ καταμετρησις τοῦ ποσοῦ τῶν ὑδάτων, ὁ προσδιορισμὸς τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν καὶ τοῦ εἰδικοῦ βρασεύ, αἱ διάφοροι ἐν Αἰδηψῷ ἀπαντῶσαι ἀεριοθερμαὶ, ἡ φύσις τῶν ἰζημάτων καὶ τῆς ἰλῆος ἀποτελοῦσι τόσα κεφάλαια προεισαγωγικὰ εἰς τὴν ὑπὸ χημικῶν ἔποψιν ἔρευναν τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τῆς Αἰδηψοῦ. Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ τῇ εἰσαγωγικῇ οὐδενὸς παραλείπει ὁ συγγραφεὺς νὰ μνημονεύσῃ συμβάλλοντος πρὸς τὸν σκοπὸν του. Ἐν δὲ τῇ χημικῇ ἔρευνῃ τῶν πηγῶν ἀναγράφει ὁ κ. Δαμβέργης τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναλύσεως ἐξ κυριωδῶν πηγῶν, αἵτινες διὰ τὴν ἀφθονίαν αὐτῶν, τὴν θερμοκρασίαν καὶ τὰς ιδιότητας τῶν ὑδάτων, θέλουσι ἀποτελέσῃ τὴν κυρίαν τροφὴν τοῦ ἰδρυθησομένου ἐν Αἰδηψῷ μεγάλου ὑδροθεραπευτικοῦ ἐνδαιτηματός. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ τῶν ἀναλύσεων ὀδηγούμενος, κατατάσσει τὰς πηγὰς τῆς Αἰδηψοῦ μετὰ τῶν θερμῶν ἰσχυρῶν ἀλιπηγῶν τῶν ἐνεχουσῶν πολὺ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὀλίγα τὰ ἀνθρακικὰ ἄλατα καὶ τὰς ἐνώσεις τοῦ σιδήρου, καὶ ἐλάχιστον ποσὸν ὑδροθείου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν παραβαλλει αὐτάς πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Aitern, τοῦ Hall, τοῦ Kissingen. Ἐν τέλει δὲ προσθέτει καὶ τὰ ἐκ τῆς στατιστικῆς πορίσματα τῶν ποιησαμένων χρῆσιν τῶν Αἰδηψίων ὑδάτων. Τοιαύτη ἐν σκιαγραφίᾳ ἢ περὶ τῶν Αἰδηψίων θερμῶν μονογραφία τοῦ κ. Δαμβέργην, ἣν ἐξείργασατο μετὰ σπανίας εὐσυνειδήσιας. Δὲν δυνάμεθα ἢ συγχαίροντες θερμῶς τῷ συγγραφεῖ νὰ παροτρύνωμεν αὐτὸν νὰ συνεχίσῃ τὰς τοιαύτας αὐτοῦ μελέτας ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, τοῦ φυσικοῦ τούτου πλοῦτου δι' οὐ ἐπροικίσθη ἢ ἡμετέρα πατρίς, μηδὲ νὰ ἀποθαρρυνθῇ τὸ παράπαν ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ζήρασίας τῆς ἀπονεκρούσης παρ' ἡμῖν πᾶσαν ζωὴν καὶ πᾶσαν δρᾶσιν, ζήρασίας, καθ' ἧς ὀφείλουσι πάντες οἱ γνήσιοι τῶν ἐπιστημῶν θεράποντες ἐκάστοτε θαρροῦντως ν' ἀντεπεξέρχονται.

A. Δ. Β.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ κρατηροειδὴς λίμνη Λαάλα ἐπὶ τοῦ Κιλιμάντζαρον. Τὸ ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ὄρος Κιλιμάντζαρον, ὅπερ εἶνε ἡφαιστειογενές, φέρει κρατῆρας ἐσβεσμένους, ὧν τινες εἶνε εἰς λίμνας μεταβεβλημένοι. Τοιαύτη λίμνη κρατηροειδὴς εἶνε καὶ ἡ Λαάλα, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τοῦ ὄρους κλιτύος, ἣν ἐξηρεύνησεν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἢ Ἀγγλῆς French Sheldon. Αἱ ὄχθαι τῆς λίμνης ταύ-

